

Gart der Gesundheit: ros z zage.

ros z zage ccxxi C

Iparis vel equiseom grece arabice dheneb hachil vel dhenephachali latine cauda equina. (Serapio in dem buch aggregatoris in dem capitel dhenebhachil idest cauda equina spricht das dises hab lange bleter und knodicht und wechset an ein geleich eynes pferdes schwanz·dij wechset geren bey dem wasseru und ander feucht stette. (Galienus in dem sechsten buch genant simplicium farmacorum in dem capitel cauda equina spricht dz dises sey kalt an dem ersten grad und trucken an dem andern. (Avicenna in seynem andern buch in dem capitel cauda equina spricht dz dij fast gut sey den flüssigen wunden mit blüte auch der nasen·dises zeühet die wunden zûsamen darauff geleget. Auff die hiczige leber gelegt kület die zûhant. (Item auff alle heij blattern oder gebresten gelegt geleich einem pflaster zeühet dÿe hicze darauf zûhant. (Dises kraut dienet fast wol dissentericis dz ist der rot blût gang. (Dyses krauts safft vermendet mit sauwe distel safft unnd die zweij getruncken stopffet allen wunden jr geblüte on schaden. (Emoptoicis das sind die blût speyen dienet dÿs yeczgenant saft wol des eingenommen. (Diascoides dise bleter geleget auff die wunden die frisch sind ziehen die zûsamen das kein narbe cicatrix genant erscheynet. (Galienus dÿs krauts safft benymmet den flup emortrosagia genant davon dann kommen emotroide das sind fickblattern. Emortrosagia

(1) **Paardenstaart**, 221ste kapittel.

Iparis vel equiseom Grieks. Arabisch dheneb hachil vel dhenephachali. Latijn cauda equina.

(Equisetum palustre)

Serapio in het boek aggregatoris in het kapittel dhenebhachil, id est cauda equina, spreekt dat dit heeft lange bladeren en knopig en groeit aaneen gelijk een paardenstaart, dit groeit graag bij het water en andere vochtige plaatsen. Galenus in het zesde boek genaamd simplicium farmacarum in het kapittel cauda equina spreekt dat dit is koud aan de eerste graad en droog aan de andere. Avicenna in zijn andere boek in het kapittel cauda equina spreekt dat dit erg goed is de (2) vloeiende wonden met bloed en ook de neus, dit trekt de wonden tezamen, daarop gelegd. Op de hete lever gelegd verkoeld die gelijk. Item, op alle hete blaren of gebreken gelegd gelijk een pleister trekt de hitte daaruit gelijk. Dit kruid dient erg goed dysenteria, dat is de rode bloedgang. Dit kruid zijn sap vermengt met melkdistel sap en die twee gedronken stoppen alle wonden hun bloed zonder schade. Emoptoicis, dat zijn die bloed spuwen, dient dit net genoemde sap goed, dat ingenomen. Dioscorides, deze bladeren gelegd op de wonden die vers zijn trekken die tezamen zodat geen larf, cicatrix genaamd, verschijnt. Galenus, dit kruid zijn sap beneemt de vloed emorrosagia genaamd daarvan dan komen hemorroide, dat zijn aambeien. Emorrosagia heet een bloedvloed. Wie erg bloedt uit de neus

heisset ein blůtflůp·(Wůlicher fast blůtet aup der nasen der trinck dem safft dises krauttes er stillet es zůhandt·Von disem gewechs lese das bůch Pandecta in dem ccxiij·capitel do findest du vil hůbscher tugent die uns beschreiben die hochgelerten meýster als dann sind Serapio Plinius Diascorides Galienus paulus Avicenna·[253]	die drinkt het sap van dit kruid, het stilt het gelijk. Van dit gewas lees dat boek Pandecta in het 214 ^{de} kapittel, daar vind u veel leuke deugd die ons beschrijven de zeer geleerde meesters zoals dan zijn Serapio, Plinius, Dioscorides, Galenus, Paulus en Avicenna.[253]
--	---

Vorm.

Onze inlandse paardenstaarten zijn maar een meter hoog. Ze geven net als varens en wolfsklauwen sporen. Dit is een taai relict die met zijn slappe en zwarte wortels in de diepte steeds weer uitloopt en fijnstralige groene kransen aan voethoge stengels weet voort te brengen. De stengels zijn op regelmatige afstanden geled. Hier bevinden zich de kransen van zijtakken die op hun beurt weer geled zijn waar zich weer kransen met getande bladeren of een soort kokertje bevindt.

Naam.

Dodonaeus; 'Paardenstaart wordt in het Grieks Hippuris genoemd en in het Latijn Equisetum, Equinalis. Plinius (98, 99) noemt het in het 28ste kapittel van het 18de boek Equisetis omdat het 't haar van de paarden of ook op de paardenstaart lijkt, sommige noemen het ook Salix equina, de apothekers noemen het Cauda equina, de Hoogduitsers Scaffthaw, Roseschwanz of Pfertzschwanz, wij Nederduitsers noemen het paardenstaart'.

Equisetum, stamt van Latijn *equis*: een paard, en *seta*: een strong haar. Griekse naam is Hippuris, het Griekse *hippos* betekent een paard, *oura*: een staart, paardenstaart, dit naar de vorm van de plant. In oud-Hoogduits was het Pferdeszagel of Pferdeschwanz, Rossschwanz bij Bock. Hildegard von Bingen noemde het Catzenzagel. In de 12de eeuw wordt het cauda equi genoemd door Albertus Magnus. Zijn bron schijnt het 'Kanon' van de Arabische arts Avicenna te zijn. Hij vermeldt ook de bloedstelpende eigenschappen.

Gebruik.

Dodonaeus; Galenus zegt dat paardenstaart een tezamen trekkende kracht heeft met wat bitterheid en daarom ook sterk en geweldig verdrogend is zonder nochtans enige bijachtigheid.

(2) Dioscorides zegt dat door vele soorten van paardenstaart de bloedige wonden geheeld worden als men die daarop legt als ze klein gestampt of gewreven zijn, zelfs al waren de zenuwen geraakt en bijna afgesneden, als Galenus daar noch meer van zegt.

Voorts zo is in deze gewassen zulke grote kracht om dicht te helen dat sommige vast geloven dat men daarmee de wonden van de blaas en darmen en ook de breuken en scheuringen genezen en aaneen hechten kan.

Ze zijn ook zeer goed om het bloed dat uit de neus of elders loopt te stelpen en op te laten houden, ze genezen ook de vrouwelijke vloten en ook de rode loop en alle andere buiklopen zo gauw en gemakkelijk als enig ander ding, te weten als men ze met water of wijn inneemt.

Hetzelfde doet ook het sap van deze kruiden als men dat ook zo met water of wijn gebruikt, ja het werkt noch krachtiger.

De ruwe harde stelen van grote paardenstaart zijn geschikt om daarmee de kammen, hechten en ook kannen en alle andere tinnenwerk en huisraad te reinigen, effen en glad te maken en daartoe wordt dat kruid veel van de vrouwen in Duitsland en overal van de hechtmakers, kammakers en diergelijke werklieden gebruikt en geprezen.

Het sap der bladeren van paardenstaart gedronken stopt de bloedlopen en andere vloten en helpt diegene die bloed spouwen of bloedig plassen, drie of viermaal daags drie lepels tegelijk gedronken.

Gedronken met wijn geneest het de rode loop, pijn in de darmen, oude hoest, benauwdheid,

verscheurdheid of breuken.

Al hetzelfde doet het poeder van de bladeren, of het hele gewas in wijn gekookt en gedronken en laat zeer plassen.

Paardenstaart geneest ook de zweren van de darmen, nieren en blaas en diergelijke gebreken.

Het water van paardenstaart met doekjes lauw op de roos gelegd geneest die, insgelijks ook de rode puistjes en ontsteking van het fundament en andere verborgen of schaamdelen. Zelfs de doekjes die in dat water nat gemaakt zijn op de buik gelegd genezen de rode loop.

Paardenstaart met de wortels gekookt is goed voor diegene die hoesten, die kort van adem zijn en die van binnen geborsten zijn als Dioscorides en Plinius schrijven.

Het sap van paardenstaart in de neus gedaan stopt het bloeden uit de neus en met een pessarium in de baarmoeder gedaan stelt de vloed der vrouwen, hetzelfde doet het gedistilleerd water van dit kruid.

Paardenstaart gestampt beschermt alle wonden voor verhitting.

Om de wonden te genezen mag men het poeder van paardenstaart dat gedroogd is daarin strooien of het hele gewas met azijn stoten en zo op de wonden leggen.

De jonge uitspruitsels of scheuten van groot paardenstaartkruid gebruiken de Italianen in de vasten als een spijs (want ze zijn mals en teer) doch eerst gekookt in water en daarna in meel gewenteld en met olie in de pan gebakken in plaats van vis. Maar de boeren plegen zich daarmee op zo'n manier te vullen en te verzadigen dat hun lichaam verstopt wordt waar een grote buikpijn navolgt en cholera of die ziekte die ze mal de madrone noemen.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl/> en : <http://www.volkoomen.nl/>